

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.13, november 2018

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Kirsten Vad

Tilsyn ved ph.d. Jes Fabricius Møller

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2025

Indledning til

“Nordens Aand”

ved Stine Holst Petersen

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Nordens ånd i England
- 3 “Hvad er Nordens Aand i Grunden?”
- 4 Skjaldekaldet
- 5 Anvendt litteratur

1 Anledning

Grundtvigs digt “Nordens Aand” blev trykt i *Den Nordiske Kirke-Tidende* den 10. august 1834 og er et digterisk udtryk for nogle af de tanker om Nordens ånd, som Grundtvig havde fremsat i *Nordens Mythologi* (1832) og i første bind af *Haandbog i Verdens-Historien* (1833).

2 Nordens ånd i England

I årene 1829-1831 rejste Grundtvig tre gange til England. Han var på en bevilling fra Frederik 6. draget afsted for at studere oldengelske eller angelsaksiske manuskripter, et ærinde der viste sig besværligt, da bibliotekerne, som Grundtvig skriver hjem til sin kone: “ønskede helst, der blev kun seet paa Bøgerne [...] saa hvad Nyt man her skal lære, maa man enten paa en Maade stjæle sig til eller betale i dyre Domme” (Grundtvig 1920, s. 20). Dertil kom, at Grundtvig i hvert fald på sin første rejse følte sig ensom og fremmed i London, hvor han fandt, at de fortravlede englændere ikke havde “noget andet i Hovedet end sig selv og sin Profit” (Grundtvig 1920, s. 31; se også [indledningen til *Bibliotheca Anglo-Saxonica*](#)). Selvom studierne ikke gik som

forventet, tog Grundtvig indtrykket af englændernes virkelyst med hjem. Han så heri et klart håndgribeligt udtryk for Nordens ånd, en ånd som Grundtvig i nærværende digt udlægger som en bedriftens ånd (strofe 32 og 33). En videre udlægning af Englands betydning i Grundtvigs historiesyn og af englænderne som et nordisk folk hos Grundtvig findes hos Grell 1992, s. 110-120.

Oplevelserne under Englandsrejserne er i 1834 stadig stærke i erindringen hos Grundtvig, som i "Nordens Aand" skaber billeder af kulkibe ud for Englands kyst, af den banebrydende konstruktion af 'The Tunnel' under Themsen og af landskabet ved Clifton som eksempler på, hvor Nordens ånd lod sig fornemme, og han selv "Glemde, som en Britter næsten / Over Shakspear selve Præsten" (strofe 6). Han beundrede "Tanke-Magten" (strofe 5) bag foretagsomheden, som han så i England, og fandt, at ånden her manifesterede sig i håndens gerning mere end noget andet sted (strofe 48). Så når "Anguls Øe" kalder sin skytsånd for Sankt George, er det blot et andet navn for Nordens ånd (strofe 49). Oplevelserne i England synes at have tydeliggjort for Grundtvig, hvorledes nye bedrifter korresponderer med fortidens heltegerninger (strofe 51; se også Grell 1993, s. 150 f.).

3 "Hvad er Nordens Aand i Grunden?"

Hvad karakteriserer Nordens ånd spørger Grundtvig (strofe 9) og fortsætter spørgsmålsrækken: "er han ei af 'den Onde'" (strofe 13), "Var hans Yndlings-Drik ei Blod" (strofe 14), "Reiste [...] Han ei under aaben Himmel / Alterne i Mark og Skov, / Hvor sig blanded Blod af Heste / Tit med Blodet af vor Næste" (strofe 15), og deraf "Hvor tør jeg paa gamle Dage / Harpen slaae for Thor og Brage" (strofe 16). Det vil og tør han, dels fordi Nordens ånd mere end nogen anden ånd glædede sig ved kristendommens komme og siden har hyldet den (strofe 18-21), dels fordi ånden i sig selv ikke er af det onde, men de gamle hedninge har udøvet ugerninger i åndens navn (strofe 23), ligesom der også er gjort misgerninger i kristendommens navn (strofe 26 og 27).

Nordens ånd er karakteriseret ved at være en virksom ånd, der glædes ved "*Ærlig Kamp*", uanset om kampen kæmpes med sværd eller pen: "*Aandens Løsen er Bedrifter*" (strofe 32). Og i det lys lader Grundtvig i den efterfølgende strofe Nordens ånd tage form ikke blot af Thor, som bekæmper jætter med Mjølner, men også af ærkeenglen Mikael i kamp med dragen (jf. Auken 2005, s. 544-548).

4 Skjaldekaldet

Nordens Aand er Nordens Vætte,
Fordum, nu og allenstund,
Mens i Norden vi fortsætte
Fædres Værk med Haand og Mund,
Lytte helst til Kvad af *Brage*,
Gløde for de gamle Dage! (strofe 12)

Strofen fra "Nordens Aand" slår vigtigheden af Grundtvigs skjaldevirke fast. De

nordiske folk måtte vedblive at vedkende sig den nordiske ånd i deres virke, hvis den skulle tjene og beskytte dem, og det gjorde de ikke — tværtimod, som Grundtvig skriver i et fragment med titlen “Ord-Sprog i Folke-Munde” formentlig fra samme periode: “det [...] vilde være et stort Vidunder om Danske Folk fik baade Mod og Lov til at udvikle sig efter deres Natur, da vi synes fordømte til den Indbildning, at skal vi blive til Noget, maae vi endelig blive hvad der er saa umueligt for os som at krybe til Maanen: blive *Tydskere* i Aanden” (Fasc. 296, se Toldberg 1950, s. 236). Det er her, Grundtvig finder sin opgave som skjald, som er at “overtale Danske Folk til ikke at gaae ud af deres gode Skind men at blive dem selv liig og kun stræbe at tilegne sig Alt hvad der passer med deres Natur” (Fasc. 296, se Toldberg 1950, s. 236). Folket måtte vækkes, og Grundtvig mente, at det fra hans side skulle ske gennem hans digteriske virke ved i billedsproget at forbinde fortidige heltegerninger med nutidige og således vise folket den genvakte nordiske ånd (jf. Toldberg 1950, s. 35).

Hvorledes “Nordens Aand” blev modtaget, vides ikke.

5 Anvendt litteratur

- Auken, Sune (2005) *Sagas spejl. Mytologi, historie og kristendom hos N.F.S. Grundtvig*. København.
- Grell, Helge (1992) *England og Grundtvig. Grundtvigs møde med England og dets betydning for hans forfatterskab*. Århus.
- Grell, Helge (1993) “‘Langt mere eventyrligt end historisk.’ Om Grundtvigs forhold til England” i *Grundtvig Studier* 1993, s. 145-158. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1832) *Nordens Mythologi eller Sindbilled-Sprog historisk-poetisk udviklet og oplyst*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1833-1843: 1833-1856) *Haandbog i Verdens-Historien. Efter de bedste Kilder. Et Forsøg*, bind 1-3, bind 1 (1833). København.
- Grundtvig, N.F.S. (1920) *N.F.S. Grundtvigs Breve til hans Hustru under Englandsrejserne 1829-1831. Udgivne af deres Børnebørn*. København.
- Toldberg, Helge (1950) *Grundtvigs symbolverden*. København.